

Nauki Społeczno-Humanistyczne Соціально-Гуманітарні Науки Social and Human Sciences

Research areas. The Editorial Board. Contacts	Rejestracja czasopisma. Official documents. Foto	Video	Rules for Authors. Archive issues of the journal	Volumes (Contentes)	Search	Login	io.ua
--	---	-------	--	---------------------	--------	-------	-------

Shpak, Viktor (2019). FORMATION OF REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF PUBLISHING BUSINESS OF MODERN UKRAINE. Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal, 02 (19)

ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИДАВНИЧОГО БІЗНЕСУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

УДК 655.41(477)

Шпак, Віктор,
доктор історичних наук, доцент,
Київський університет імені Бориса Грінченка, (Україна, Київ),
Інститут журналістики,
кафедра видавничої справи та редагування,
професор,
victorshpak@ukr.net

АНОТАЦІЯ
У статті автор ставить за мету проаналізувати формування та розвиток нормативно-правової бази видавничого підприємництва сучасної України. Дослідження проведено, виходячи з того, що видавничий бізнес як частка загальної підприємницької діяльності регулюється загальноекономічним законодавством, проте має свої особливості, які унормовуються спеціальною законодавчою базою. У хронологічній послідовності проведено аналіз нормоутворюючих законодавчих актів, які сприяли реалізації засадничих завдань державної політики та покращенню бізнес-середовища. Розглянуто основні підмурки безпосередньо видавничої діяльності. Зроблено висновки, що для розвитку української видавничої справи влада уклала достатньо регулюючих документів в кількісному вимірі і недостатньо – в якісному. Загалом, вони забезпечують життєдіяльність галузі, але не сприяють її швидкому розвитку. Серед основних проблем: відсутність системного підходу, комплексності в аналізі реального стану речей, поверхневості висновків, формальність. Більшість законів приймалася під тиском громадськості, як вимушений захід, а не перспективно-розвиваючий.

Ключові слова: видавництво, видавничий бізнес, держава, економіка, закон, малий бізнес, підприємництво.

FORMATION OF Regulatory and legal support of PUBLISHING BUSINESS OF MODERN UKRAINE

Shpak, Viktor,
Doctor of Historical Sciences, docent
Borys Grinchenko University of Kyiv (Ukraine, Kyiv),
Institute of Journalism,
Department of Publishing and Editing,
Professor,
victorshpak@ukr.net

SUMMARY

Ключові слова. видавництво, видавничий бізнес, держава, економіка, закон, малий бізнес, підприємництво.

FORMATION OF Regulatory and legal support of PUBLISHING BUSINESS OF MODERN UKRAINE

Shpak, Viktor,
Doctor of Historical Sciences, docent
Borys Grinchenko University of Kyiv (Ukraine, Kyiv),
Institute of Journalism,
Department of Publishing and Editing,
Professor,
victorshpak@ukr.net

SUMMARY

In the article the author aims to analyze the formation and development of the regulatory and legal support of publishing business in modern Ukraine. The research was conducted on the basis that publishing business as a part of general business activity is regulated by the general economic legislation, but it has its own characteristics, which are regulated by a special legislative base. The chronological sequence analyzes normative legislative acts that have contributed to the realization of the basic tasks of state policy and improvement of the business environment. The basic foundations of direct publishing activity are considered. It is concluded that for the development of the Ukrainian publishing business, the authorities have concluded enough regulatory documents in quantitative terms and not enough in qualitative ones. In general, existing laws ensure the viability of the industry, but do not facilitate its rapid development. Among the main problems: lack of a systematic approach and complexity in the analysis of the real state of affairs, superficiality of conclusions, formality. Most laws have been passed under public pressure as a forced action, not caring about the perspective.

Keywords: publishing, publishing business, state, economy, law, small business, entrepreneurship.

Видавнича справа є об'єктивною складовою та невід'ємним атрибутом її повноцінного функціонування будь-якої країни. Не виняток і Україна, яка переживає період формування демократичної політичної культури і кардинальних економічних перетворень. Ці процеси позначаються на еволюції національної видавничої справи, яка кореспондується з парадигмою політико-владних відносин, політичною системою, устроєм суспільства та завданнями, які вона реалізує.

Перехід до сучасного інформаційного ладу і нової системи соціальних відносин є складним й суперечливим. Не так просто відмовитись від заідеологізованих нашарувань недавнього минулого і зберегти свої засадничі принципи в умовах боротьби за створення нової демократичної політичної культури. Ці процеси актуалізують нормативно-правове забезпечення процесів розвитку та підтримки видавничої справи – основи функціонування галузі.

Проблемам законодавчого забезпечення галузі присвячені дослідження вітчизняних науковців О. Афоніна, В. Бебика, Ю. Бондаря, М. Головатого, В. Горбатенка, А. Москаленка, А. Мураховського, М. Нагорняка, Ф. Рудича, М. Сенченка, С. Телешуна, В. Шевчука та інших.

У статі автор ставить задачу проаналізувати у хронологічному аспекті створення законодавчого підґрунтя видавничої справи, з'ясувати здобутки, виявити прогалини, які стримують розвиток галузі.

Видавнича справа є одним із різновидів підприємницької діяльності, яка стартувала наприкінці 1980-х років. Її законодавче забезпечення – це важлива ланка суспільних відносин, що визначає рамки організаційно-творчої та виробничо-господарської діяльності юридичних і фізичних осіб, зайнятих створенням, виготовленням і розповсюдженням видавничої продукції. Однак, на думку автора, було б невірним зосередження аналізу виключно на галузевих нормативних актах, оскільки видавничий бізнес є складовою загальнонаціональної системи малого підприємництва і працює за його загальними правилами.

Правова база підприємницької діяльності, в тому числі й малого підприємництва, – це сукупність законів, нормативних та інструктивних документів, які визначають порядок створення підприємств, реєстрацію підприємств, фізичних осіб – їхні правові та організаційні форми, порядок організації виробництва, забезпечення його необхідними ресурсами, збут, систему оподаткування, відносини між державою та підприємцями, суб'єктів підприємницької діяльності між собою, а також дають підприємцям певні правові гарантії [92].

Формування нормативно-правової бази розвитку підприємництва почалося ще у радянські часи, коли були ухвалені засадничі закони «Про індивідуальну трудову діяльність» (1986 р.), «Про кооперацію в СРСР» (1988 р.), «Про загальні засади підприємництва в СРСР» (1991 р.), згодом Закони України «Про підприємництво» (1991 р.), «Про власність» (1991 р.), «Про підприємства в Україні» (1991 р.), «Про господарські товариства» (1991 р.), «Про банки та банківську діяльність» (1991 р.), «Про систему оподаткування» (1991 р.), «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» (1992 р.) тощо.

були ухвалені засадничі закони «Про індивідуальну трудову діяльність» (1986 р.), «Про кооперацію в СРСР» (1988 р.), «Про загальні засади підприємництва в СРСР» (1991 р.), згодом Закони України «Про підприємництво» (1991 р.), «Про власність» (1991 р.), «Про підприємства в Україні» (1991 р.), «Про господарські товариства» (1991 р.), «Про банки та банківську діяльність» (1991 р.), «Про систему оподаткування» (1991 р.), «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» (1992 р.) тощо.

Саме вони визначали порядок заснування, реєстрації суб'єктів малого підприємництва, умови та середовище конкуренції, податковий механізм та інші аспекти підприємницької діяльності, спрямовані на стимуляцію її мотивації. Слід зауважити, що сама категорія «мале підприємництво» у згаданих вище законах не вживалася, оскільки воно тільки зароджувалося як економічне явище й історичних традицій, із зрозумілих ідеологічних причин, не мало.

Фактичне становлення МП відбувалося в перше десятиліття незалежності. Зростаючи кількісно і залучаючи все більшу кількість населення, воно достатньо швидко стало соціально-економічним явищем, яке змусило можновладців звернути увагу на цей сегмент економіки.

Враховуючи сталі відтворювальні процеси та досвід країн з розвинутою ринковою економікою, держава була вимушена вдатися до спеціальної державної політики щодо її розвитку, сприймаючи явище як інституційну норму. Наслідком цього стало напрацювання принципово нової нормативно-правової бази малого підприємництва.

Основою законодавства стала перша Конституція незалежної України, ухвалена на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. [1] Вона фактично легітимізувала та закріпила інститут власності та підприємницькі свободи, задекларувала нову систему суспільних відносин на основі ринкової економіки. Конституція гарантувала громадянам принцип правової держави і верховенство права (ст. 1 і 8), пріоритетність прав людини (ст. 3), політичну, економічну, ідеологічну багатоманітність (ст. 15 ч. 1), рівність прав та їх невідчужуваність (ст. 21 і 24), невичерпність та нескасованість прав і свобод людини (ст. 22), право на вільний розвиток особистості (ст. 23), право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), гарантується свобода літературної, художньої, наукової, технічної творчості, захист інтелектуальної власності та авторських прав (ст. 54).

Фундаментальною основою конституційного ладу стало право громадян на вільну підприємницьку діяльність. Стаття 42 Конституції України чітко визначила, що кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, тобто кожен може здійснювати на власний розсуд і ризик господарську діяльність не заборонену законом та отримувати прибуток від неї.

Ухвалення Основного закону України – не пересічна подія. Цей документ став правовим підґрунтям цивілізованої реформаторської перебудови та розвитку суспільства, основою ринкової трансформації економіки.

Першим програмним документом щодо державної політики розвитку малого підприємництва була Концепція державної політики розвитку малого підприємництва [2], що була прийнята у квітні 1996 року та визначала завдання, принципи та основні напрями державної підтримки, регулювання розвитку малого підприємництва та його організаційне забезпечення.

Документом передбачалося, що малі підприємства у своїй діяльності в основному мають спиратися на власні сили та ресурси. Держава брала на себе зобов'язання забезпечення пільгової та преференційної підтримки МП у пріоритетних сферах, які сама і визначала. Підтримка мала здійснюватися за рахунок державного та місцевого бюджетів, позабюджетних фондів, приватних інвесторів тощо через Український фонд підтримки підприємництва або інші державні фонди та їх регіональні відділення. [2]

На жаль, в цьому документі не знайшлося місця такому важливому інструменту підтримки розвитку МП як включення малого підприємництва до системи державних закупівель товарів, послуг та робіт.

Розвитку конкуренції та обмеженню монополізму сприяли законодавчі акти 1996 року, зокрема Закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та «Про рекламу». Для стимулювання експорту продукції, Постановою Кабінету Міністрів України «Про лібералізацію експортних операцій» скасовано режим квотування і ліцензування експортних товарів.

Намагаючись активізувати бізнес-середовища та відповідно до Концепції, Кабінет Міністрів України в січні 1997 року затвердив Програму розвитку малого підприємництва в Україні на 1997–1998 рр. Вона мала досить декларативний характер, повторюючи основні постулати Концепції [3].

29 липня 1997 року Указом Президента України, для здійснення державної політики щодо розвитку та підтримки підприємництва, ефективного використання його можливостей в умовах реформування економіки було створено центральний орган виконавчої влади – Державний комітет України з питань розвитку підприємства. (У грудні 1999 року цей комітет перейменовано на Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємства). Структурні підрозділи Комітету було утворено в органах місцевого самоврядування та місцевих державних адміністраціях.

розвитку підприємництва. (у грудні 1999 року цей комітет переіменовано на державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва). Структурні підрозділи Комітету було утворено в органах місцевого самоврядування та місцевих державних адміністраціях.

12 травня 1998 року Президент своїм указом «Про державну підтримку малого підприємництва», визначив основні напрями підтримки малого підприємництва і назвав це одним із найважливіших завдань державної політики. Реалізуючи Концепцію та відповідаючи на потреби підприємців, законодавець у 2000 році ухвалив ще два засадничих документи щодо послідовного формування в Україні малого підприємництва, його відповідності світовим традиціям: закони «Про державну підтримку малого підприємництва», та «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні».

Квінтесенція Національної програми полягала у створенні належних умов для реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність, підвищення добробуту громадян України шляхом залучення широких верств населення до підприємницької діяльності.

Бюджетне фінансування заходів щодо реалізації Національної програми щорічно затверджується Кабінетом Міністрів України і передбачається Законом України «Про Державний бюджет України» на черговий рік.

Це був крок уперед, проте подальший хід подій, які відбувалися в економіці України, що знаходиться під тиском державно-олігархічного аутизму, дає підстави стверджувати, що дата народження цих сподівань одночасно стала й датою їх смерті. [4, с. 186]

Подальші нормоутворюючі законодавчі акти безумовно сприяли реалізації засадничих завдань державної політики та покращенню бізнес-середовища. До них можна віднести Закони України: «Про природні монополії» (2000 р.), «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (2000 р.), «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (2003 р.), «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб підприємців» (2003 р.), «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (2006 р.), «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (2007 р.).

Однак всі вони стосувалися підприємництва взагалі і не були предметно спрямовані на малий бізнес, не враховували його специфіки. Саме про це йшлося в Національній доповіді «Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні» (2009 р.): «...вимоги регуляторної політики становлять не стільки інструмент державної політики щодо малого підприємництва, скільки механізм державної політики щодо підприємництва в цілому, а також механізм забезпечення прозорості та відкритості влади, ефективності та об'єктивності владних рішень». [4, с. 23]

З 1 січня 2004 р. набрав чинності Господарський кодекс України, який привів у відповідність всі попередні законодавчі та інші нормативно-правові акти до норм Конституції.

Реформа законодавчого та організаційного регулювання процедур видачі документів дозвільного характеру, враховуючи світовий досвід, розпочалася з ухвалення у 2006 році Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», яка визначила правові засади державної політики з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності, встановлено вимоги до дозвільної системи у сфері господарської діяльності.

«Положення про реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності» було покликано впорядкувати систему реєстрації суб'єктів підприємництва, спростити цю процедуру і, основне, припинити свавілля чиновника – хочу дозволу, хочу ні.

Процедуру реєстрації комерційних і некомерційних організацій незалежно від форми власності, які провадять діяльність, спрямовану на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва, що виникають у процесі організації і провадження підприємницької діяльності як об'єктів інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва (бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні бізнес-інкубатори, технопарки, фонди підтримки підприємництва, фінансові установи, інноваційні та інвестиційні фонди і компанії, консультаційні центри, об'єднання підприємців та інші організації визначила Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2009 року № 510 «Про затвердження Порядку реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва». [5]

Кабінет Міністрів України своєю Постановою від 01.07.2009 № 724 «Деякі питання надання державних платних (адміністративних) послуг, видачі документів дозвільного характеру» заборонив центральним та місцевим органам виконавчої влади делегування владних повноважень суб'єктам господарювання (крім суб'єктів господарювання державної форми власності у випадках, визначених законом) (у т.ч. повноваження щодо видачі дозвільних документів), а також справляти плату за надання послуг у відсотковому відношенні від кошторисної вартості об'єкта.

Прогресивним, на думку підприємців, було Положення про порядок застосування норм прискореної амортизації активної частини основних виробничих фондів, яке сприяло зацікавленості підприємств у

амортизації активної частини основних виробничих фондів, яке сприяло зацікавленості підприємств у відновленні основних виробничих фондів.

До ключових законодавчих актів щодо малого підприємництва слід віднести введення на початку 1998 року системи спрощеного оподаткування: фіксований податок згідно з Законом України «Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про прибутковий податок громадян», соціальний торговий патент із Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» та єдиний податок відповідно до Указу Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва».

Податковий кодекс України врегулював відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства. [6] Цим документом держава практично відвернулася від малого бізнесу, обравши інші пріоритети розвитку.

Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 року № 4618-VI дав нове визначення малого підприємства. З підписанням у 2009 році Спільної декларації про започаткування співробітництва між Урядом України та Європейською Комісією щодо політики у сфері підприємництва було формалізовано діалог між сторонами у зазначеній сфері. Було порушено питання щодо можливості впровадження в Україні принципів, викладених в Повідомленні Європейської Комісії для Європейського парламенту, Ради ЄС, Європейського комітету з економічних та соціальних питань та Комітету регіонів від 19.06.2008 року під назвою «Спочатку думай про мале». «Акт з питань малого бізнесу» для Європи [7, с. 21].

У 2014 р. після Революції гідності розпочалася нова епоха реформ. Про їх результативність говорити ще зарано. Очікуване спрощення ведення малого бізнесу не відбувається, а загальна економічна ситуація фактично виштовхує на вулицю мале виробниче підприємство.

Сучасна вітчизняна нормативно-правова база малого підприємництва є неповною, несистемною, нерідко містить багато суперечностей. Навіть визначення приналежності суб'єктів підприємства до категорії «малого» в різних нормативних актах трактується по-різному.

Лише побажанням залишилася для підприємців схвально оцінена вітчизняними і міжнародними експертами та затверджена Президентом України Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», яка визначила тактичні пріоритети з дерегуляції й розвитку підприємництва, передбачала перехід України від так званої «сировинної» економіки до інноваційно-соціально орієнтованого типу економічного розвитку.

Проголошення незалежності України, процеси формування власної економіки не могли не позначитись на стані видавничої галузі. Новостворені книговидавничі, поліграфічні підприємства, редакції газет та журналів стали невід'ємною складовою молодого малого підприємництва України. Оцінивши масштаби і місце інформаційної, зокрема й видавничо-поліграфічної сфери в суспільному процесі, держава мала б допомогти їй зайняти належне місце, вивести на нові напрямки розвитку. Ситуація вимагала осмислення і концентрації зусиль уряду, його законодавчих ініціатив, конкретних практичних заходів, спрямованих на підтримку та координацію програм щодо залучення інвестицій, впровадження нових технологій, розвитку видавничої інфраструктури в центрі і регіонах.

Передумовою побудови нової системи засобів масової інформації, в першу чергу з правової точки зору, що відповідала б реаліям демократичного реформування суспільства, було ухвалення у червні 1990 р. Закону СРСР «О печати и других средствах массовой информации», який скасовував цензуру і проголошував свободу друку та інформації. Він передбачав можливість заснування ЗМІ не тільки державними установами, але й громадянами СРСР, які досягли 18 років, політичними партіями та іншими об'єднаннями громадян. Важливим було і те, що Закон встановлював не дозвільний, а заявний характер реєстрації ЗМІ.

5 липня 1991 р. Президія Верховної Ради України ухвалила постанову щодо державного захисту книговидання та преси в умовах переходу до ринкової економіки. Згаданою постановою давалося доручення передбачити з 1 січня 1992 року пільгове оподаткування видавництв і торговельних організацій, які видають і реалізують літературу, що випускається українською мовою (не менш як 70 % загального виробництва). Це був позитивний крок влади щодо підтримки національного книговидання, але він уже не міг суттєво вплинути на стан галузі, стримати негативні явища, пов'язані з загальною економічною кризою. Початок 1990-х особливо позначився значним зменшенням показників книговидання в країні. Крім того, рішенням вже наступного уряду у 1994 р. всі пільги було скасовано, що значно поглибило кризові явища. Лише у 1998 р. українське книговидання досягло рівня 1990 р. за кількістю назв, проте за накладом становило тільки 25,9 %. Книги українською мовою становили 78 % за назвами і 32,3 % за накладом [8].

26 вересня 1995 р. Парламентська асамблея РЄ ухвалила позитивний висновок щодо заявки України

26 вересня 1995 р. Парламентська асамблея РЄ ухвалила позитивний висновок щодо заявки України на вступ до Ради Європи (Висновок Парламентської асамблеї (ПА) РЄ № 190 (1995). 19 жовтня 1995 р. Комітет міністрів РЄ ухвалив резолюцію про запрошення України стати 37-м членом Організації [140]. Тим самим держава взяла на себе низку зобов'язань, закріплених у рекомендаціях Ради Європи.

Тенденції розвитку українського книговидання були визначені учасниками міжнародної конференції «Законодавство в світі книги: шляхи реалізації в Україні рекомендацій Ради Європи», що проходила в Києві 21–22 квітня 1996 р. за підтримки і участі Ради Європи. Конференція зафіксувала таке становище:

- зниження до критичної межі кількості освітніх та наукових видань (за назвами і накладом), що спричинило до поглиблення кризи освіти і науки в державі;
- припинення бюджетного фінансування бібліотек і цільових видавничих проєктів, покликаних забезпечити поповнення фондів бібліотек, що стало головною причиною різкого зубожіння останніх і, відтак, обмеження інформованості населення та зниження його інтелектуального потенціалу;
- падіння авторитету країни в очах європейської спільноти, яка почала сприймати Україну як державу, влада якої не опікується книгою, освітою, культурою;
- перетворення України на джерело прибутків для видавництва ближнього закордоння, які, використовуючи податковий тиск влади на власних виробників та протекціоністські закони своїх держав, мають змогу постачати до нашої держави значно дешевшу та якіснішу в поліграфічному відношенні книжкову продукцію;
- втрату кваліфікованих фахівців, а отже, зниження загального фахового рівня видавничої сфери, зростання кількості підприємств, які припинили видання книжок і перепрофілювалися;
- прогресуючий занепад поліграфічних підприємств, спричинений зменшенням замовлень, а також моральним і фізичним старінням обладнання через брак коштів на його модернізацію;
- стрімке зростання собівартості української книги, внаслідок чого вона стала недоступною пересічному читачеві [9].

Отже, основні причини занепаду – не лише загальноекономічні. Протягом тривалого часу практично відсутня системна державна політика, яка повинна сприяти розвиткові справи. Є недостатнім політичне, економічне та правове забезпечення підтримки видавничої справи. Ігнорується специфіка цієї важливої сфери економіки і культури, книга не сприймається як стратегічний продукт.

Ще слід додати застарілу матеріально-технічну базу, брак редакційно-видавничого й поліграфічного обладнання вітчизняного виробництва, повільне впровадження у виробництво новітніх технологій, низьку купівельну спроможність населення, руйнацію мережі реалізації поліграфічної продукції, брак у підприємств цієї галузі обігових коштів, зростання цін на основні поліграфічні матеріали та видавничі й поліграфічні послуги. За цих умов для багатьох видавців їхній бізнес дедалі більше ставав економічно не вигідним, а отже, непотрібним.

Економічна і культурна політика української влади нічого не змогла протиставити експансії російського видавничого бізнесу на книжковий ринок. Із жалем можна констатувати, що український видавничий бізнес перебуває лише на початковій стадії розвитку.

Важливим стало прийняття у 1997 р. «Закону України про видавничу справу». Він визначив загальні засади видавничої справи (видавнича діяльність – сукупність організаційних, творчих, виробничих заходів, спрямованих на підготовку і випуск у світ видавничої продукції; виготовлення видавничої продукції – виробничо-технологічний процес відтворення визначеним накладом видавничого оригіналу поліграфічними чи іншими технічними засобами; розповсюдження видавничої продукції, тобто доведення її до споживача як через торговельну мережу, так й іншими способами); врегулював порядок організації та провадження видавничої діяльності, розповсюдження видавничої продукції, визначив об'єкт видавничої справи (видавнича продукція), суб'єкти видавничої діяльності (видавець, виробник видавничої продукції та її розповсюджувач), умови взаємовідносин і функціонування суб'єктів видавничої справи. Суб'єкти видавничої справи підлягають внесенню до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Розповсюдження видавничої продукції здійснюється також після внесення розповсюджувача до Державного реєстру. Воно може здійснюватися шляхом реалізації (продажу) видавничої продукції в роздрібній та оптовій торгівлі, безплатного поширення чи обміну на договірних засадах з науковою, культурно-просвітницькою, благодійною, рекламною метою тощо. Вивезення за межі країни та ввезення видавничої продукції здійснюється відповідно до законодавства України [10].

На його підтримку були прийняті укази Президента України: «Про деякі питання державної підтримки книговидавничої справи» та «Про додаткові заходи щодо державної підтримки національного книговидавництва та книгорозповсюдження». Ці заходи, безумовно, могли дати позитивний результат, але й дотепер залишаються благими намірами.

Нульову ставку податку на додану вартість (ПДВ) було введено в дію Законом України «Про податок на додану вартість» з 1 жовтня 1997 року. Ним передбачено звільнення від ПДВ операцій з підготовки видання до друку, його поліграфічного виконання та продажу.

Незважаючи на відсутність дієвої законодавчої підтримки, галузь продовжувала розвиватися. У 2000 р. працювало 35 видавництв, видавничих організацій державної форми власності та 367 видавництв

Незважаючи на відсутність дієвої законодавчої підтримки, галузь продовжувала розвиватися. У 2000 р. працювало 35 видавництв, видавничих організацій державної форми власності та 367 видавництв і видавничих організацій різних форм власності. [11] Але ефективність їх роботи була низькою. Обсяги виробництва падали і у 1999 р. досягли абсолютного мінімуму, коли протягом року було виготовлено лише 22 млн примірників, що становило 0,37 книжки на одного українця. Громадськість забила на сполох і влітку 2000 р. учасники Всеукраїнських загальних зборів видавців, поліграфістів і книгорозповсюджувачів в черговий раз ухвалили звернення до Президента України з клопотанням про необхідність нагальних змін у видавничій галузі і, зокрема, у податковому законодавстві, яке було основним стримувачем розвитку. Державний комітет інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України був вимушений оперативно розробити і подати на розгляд Верховної Ради України необхідні документи. Ішлося, зокрема, про зміни й доповнення до законів України «Про податок на додану вартість», «Про єдиний митний тариф», «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» та «Про видавничу справу». Загальмувала Верховна Рада, яка розглянула подані матеріали у вересні 2000 р. і перенесла порятунок української книги на січень 2001 р.

Законопроект «Про внесення змін та доповнень до деяких законів України з питань оподаткування» в частині, що стосується видавничої справи з великими труднощами був проголосований, до речі, конституційною більшістю депутатів, наприкінці березня 2001 р. Але з невідомих причин його було відкликано, змінено і знову проголосовано лише у травні 2001 р. Документ не виправдав сподівань ні видавців, ні поліграфістів, ні розповсюджувачів. Він вийшов усіченим, переполовиненим, малосприятливим до започаткування кардинальних змін. Крім того, термін його дії був надто обмежений. І все ж цим законом держава подала сигнал про свою участь у роботі галузі. Галузь миттєво на це відреагувала. Уже у 2002 р. кількість видавництв, видавничих організацій державної форми власності збільшилася до 48. Кількість видавництв і видавничих організацій всіх форм власності зросла більш ніж у тричі (1 200 підприємств) [11].

Кардинально мав поліпшити ситуацію у книговидавничій сфері, в першу чергу, через запровадження особливого режиму оподаткування Закон України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» від 6 березня 2003 р. Згідно з законом, тимчасово у період з 1 січня 2004 р. до 1 січня 2009 р. звільнялися від оподаткування операції з ввезення на митну територію України: поліграфічних матеріалів, обладнання, комп'ютерної та іншої організаційної техніки, запасних частин, витратних матеріалів до них, які не вироблялися в Україні і ввозилися на митну територію України для використання у видавничій діяльності та діяльності з виготовлення книжкової продукції. Звільнялися від оподаткування операції з виконання робіт та надання послуг у видавничій діяльності, діяльності з виготовлення та розповсюдження видавництвами, видавничими організаціями, підприємствами поліграфії книжкової продукції, виробленої в Україні, а також операції з продажу книжкової продукції, та паперу і картону до неї. Звільнявся від оподаткування прибуток видавництв, видавничих організацій та підприємств поліграфії, отриманий від видавничої діяльності, діяльності з виготовлення і розповсюдження книжкової продукції, виробленої в Україні.

Однак введення цього закону в дію з 01.01.2004 року було заблоковано тодішнім урядом України. Лише після широкомасштабних громадських акцій на підтримку закону він набув чинності з 1 липня 2004 року. З 1 квітня 2005 року, відповідно до змін, внесених в цей закон Верховною Радою України, книжкову торгівлю було позбавлено пільги з податку на прибуток.

Важливим також є те, що згаданий вище закон визначив засади державної політики у книговидавничій справі як такі, що ґрунтуються на визнанні духовної, науково-освітньої і культурно-творчої функції книги в суспільстві та на принципах дотримання свободи у книговидавничій справі, протидії її монополізації, зміцненні матеріально-технічних, організаційних, правових і наукових засад книговидавничої справи, гарантії соціального і правового захисту її працівників. Декларується, що державна політика у книговидавничій справі спрямовується на підтримку розвитку національного книговидання, задоволення духовних, освітніх і культурних потреб українського народу за допомогою книг. Закон створив вагомий передумови для конкурентного лідерства української книги в масштабах національного ринку та підвищення конкурентного потенціалу з подальшим виходом на світові ринки. Однак він мав обмежені часові рамки і його дію періодично призупиняли закони про державний бюджет України, що негативно впливало на плановість і передбачуваність роботи підприємств галузі.

У 2006 р. у видавців знову виникла іскорка надії на системне реформування галузі. Підставою була низка законодавчих актів Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо поліпшення стану книговидавничої галузі в Україні. Йдеться, зокрема, про укази Президента України: «Про деякі заходи з розвитку книговидавничої справи в Україні», «Про проведення в Україні у 2007 році Року української книги». Була також прийнята Постанова Кабінету Міністрів України № 1846 (від 27.12.2006) «Про внесення змін до Методики розрахунку і порядку використання плати за оренду державного майна», згідно з якою встановлювалися низькі орендні ставки для суб'єктів книговидавничої справи.

16 травня 2007 р. Кабінет Міністрів України затвердив «План заходів щодо створення сприятливих умов для розвитку вітчизняного книговидання та книгорозповсюдження».

16 травня 2007 р. Кабінет Міністрів України затвердив «План заходів щодо створення сприятливих умов для розвитку вітчизняного книговидавництва та книгорозповсюдження».

У свою чергу 2007 р. Колегія Держкомтелерадіо України ухвалила рішення «Про стан книгорозповсюдження в Україні та проект Концепції відновлення Всеукраїнської книготорговельної мережі». Було ухвалено рекомендації щодо мінімального забезпечення громадян книготорговельними послугами в кожній адміністративно-територіальній одиниці, однак відсутність фінансування та алгоритму впровадження цих документів в життя не дали очікуваного результату.

28 травня 2008 р. Кабмін своїм розпорядженням ухвалив Концепцію державної цільової програми популяризації вітчизняної книговидавничої продукції на 2009–2012 роки, спрямовану на підвищення рівня культурної компетентності українського суспільства, створення потужної системи інформування про вітчизняну книжкову продукцію та умов для розвитку вітчизняної книговидавничої галузі. Передбачалося законодавче стимулювання вітчизняних видавців нарощувати випуск книжкової продукції, зокрема, бюджетна підтримка її виготовлення, спрощення тендерної процедури щодо випуску книг та їх закупівлі бібліотеками, створення єдиної мережі книгорозповсюдження, посилення боротьби з друкованою контрабандою тощо. Планувалося на підтримку вітчизняної книговидавничої галузі виділити 1,08 млрд грн [12].

18 вересня 2008 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки книговидавничої справи в Україні», яким для суб'єктів видавничого бізнесу було збережено пільги з оподаткування до 1 січня 2015 р. Тобто українських видавців, поліграфістів, які виготовляють книжкову продукцію, звільнено від сплати податку на додану вартість (ПДВ) і податку на прибуток, а книжкову торгівлю – від ПДВ. Втім і цей закон мав половинчастий характер: бажання законодавців зменшити вартість продукції для споживача за рахунок звільнення від ПДВ не дає очікуваних наслідків, оскільки поліграфічні підприємства мусять купувати основні матеріали (папір, фарбу тощо) лише з урахуванням ПДВ, а тому змушені «накручувати» вартість своїх послуг щонайменше на величину цього податку. А саме витрати на поліграфію є лівовою часткою видавничої собівартості. Водночас у підготовленому до розгляду Верховною Радою проекті Закону України «Про Концепцію національної інформаційної політики» жодним словом навіть не згадана книговидавнича справа.

Певні преференції книговидавцям у вирішенні майнових питань надає Закон України «Про внесення змін до статті 9 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» щодо книговидавничої справи», який наділяє вітчизняні видавництва та підприємства з розповсюдження книжкової продукції, що забезпечують підготовку, випуск та (чи) розповсюдження не менш як 50 % книжкової продукції державною мовою, переважним перед іншими фізичними та юридичними особами правом на укладення договору оренди приміщень державної та комунальної власності.

Збереження існуючої мережі видавництв і книгарень передбачено Указом Президента України «Про деякі невідкладні заходи щодо підтримки культури та духовності в Україні», Постановою Верховної Ради України «Про запровадження мораторію на виселення редакцій друкованих засобів масової інформації, закладів культури, у тому числі бібліотек, видавництв, книгарень, підприємств книгорозповсюдження». У червні 2009 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про вимоги щодо функціонування об'єктів роздрібною торгівлі книжковою продукцією» встановлено обов'язкові норми забезпечення населення України книготорговими площами. Розмір цих площ визначається кількістю населення на конкретній території.

З метою популяризації вітчизняної книжкової продукції, підвищення рівня читацької активності, насамперед серед дітей та молоді, забезпечення доступу громадян до інформації, створення сприятливих умов для дальшого розвитку видавничої справи було ухвалено Указ Президента України «Про деякі заходи щодо державної підтримки книговидавничої справи і популяризації читання в Україні», яким Кабінету Міністрів України доручалося прискорити підготовку та внесення в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України законопроекту щодо приєднання України до Угоди про ввезення матеріалів освітнього, наукового і культурного характеру; створити сприятливі умови для: розвитку книгорозповсюдження, запобігання монополізації, посилення захисту конкуренції у цій сфері, зниження собівартості виготовлення вітчизняної книжкової продукції, сприяння її експорту, забезпечення відповідно до обґрунтованих потреб фінансування діяльності Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова» та будівництва другої черги Державного архіву друку; створення системи державних грантів для видавництв з метою видання книжкової продукції з творами українських письменників у перекладі іноземними мовами для розповсюдження за межами України; виготовлення та розповсюдження соціальної реклами з популяризації читання в Україні. Крім того, було доручено опрацювати питання щодо продовження до 2019 року пільгового оподаткування суб'єктів видавничої справи; надання державної підтримки суб'єктам видавничої справи, які здійснюють випуск, виготовлення та розповсюдження продукції державною мовою, через механізм здешевлення кредитів; удосконалення законодавства щодо протидії розповсюдженню контрафактної книжкової продукції, у тому числі з використанням електронних носіїв інформації.

Випереджаючи Президента, Кабмін своїм Розпорядженням від 10.04.2013 № 257-р «Про схвалення

розповсюдження продукції державною мовою, через механізм здешевлення кредитів; удосконалення законодавства щодо протидії розповсюдженню контрафактної книжкової продукції, у тому числі з використанням електронних носіїв інформації.

Випереджаючи Президента, Кабмін своїм Розпорядженням від 10.04.2013 № 257-р «Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми популяризації вітчизняної видавничої продукції та читання на 2014–2018 роки» скасував концепції 2008 та 2009 років та затвердив нову. Концепція визнала стан галузі критичним, в першу чергу через недостатню державну підтримку вітчизняної книговидавничої справи та популяризації читання, внаслідок чого знизився рівень читацької активності та читацької компетентності громадян як один із визначальних факторів розвитку особистості та досягнення нею високого соціального статусу; у торговельній мережі представлений невеликий асортимент вітчизняної видавничої продукції, доступ громадян до книги як джерела знань та культури обмежений; зменшилися сукупні і середні накладі вітчизняної видавничої продукції, особливо технічної, спеціальної, наукової та навчальної літератури. Програма має бути спрямована на створення системи інформування про вітчизняну видавничу продукцію, у тому числі із залученням засобів масової інформації, модернізацію технологічної бази видавничої галузі, проведення моніторингу ринку вітчизняної видавничої продукції. Програму необхідно виконувати на місцевому та загальнодержавному рівнях. Концепція також визначила можливі шляхи розв'язання проблеми. Як і зазвичай набір бажаних гасел типу: «збільшити кількість друкованих одиниць вітчизняної видавничої продукції до двох книг на одну особу на рік, а також сукупний наклад вітчизняної видавничої продукції» або «підвищити попит населення на послуги бібліотек?!».

10 вересня 2014 року голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України Олег Наливайко назвав головні проблеми інформаційного простору України під час обговорення проекту «Стратегії розвитку інформаційного простору України на період до 2020 року»: «На наш погляд, інформаційний простір України в цілому позбавлений цілісної системи регулювання. Зокрема, є проблеми із захистом інформації, а також проблеми із захистом авторських прав, захисту честі і гідності». За його словами, створення стратегії було зумовлене передусім інформаційною агресією Російської Федерації, а також необхідністю вдосконалення правового регулювання щодо формування та реалізації інформаційної політики [13].

Здавалося б, в урядовців є чітке розуміння проблем, є виписані програмні дороговкази, але дійсність диктує свої закони. Так, 28 грудня 2014 року Верховна Рада України внесла зміни до Закону «Про державну підтримку засобів масової інформації і соціальний захист журналістів», якими фактично відвернулася від підтримки газет.

Висновки

Державна політика у видавничій справі здійснюється на підставі численних нормативно-правових актів. Проте конкретна практична діяльність свідчить, що для розвитку української видавничої справи влада уклала достатньо регулюючих документів в кількісному вимірі і недостатньо – в якісному. Загалом, вони забезпечують життєдіяльність галузі, але не сприяють її швидкому розвитку. Серед основних проблем: відсутність системного підходу, комплексності в аналізі реального стану речей, поверхневості висновків, формальність. Більшість законів приймалася під тиском громадськості, як вимушений захід, а не перспективно-розвиваючий. Нерідко, практичність та універсальність статей законів вирішувалася лише юристами, без дієвої участі науковців та практиків галузі. Але навіть ухвалені закони, не завжди мали комплексний характер, що не давало змоги отримувати плановані результати. Як наслідок, втрачався час і українська книга програвала у конкурентній боротьбі. Та найголовніше, – навіть наявні закони виконуються на стільки ж, на скільки виконуються і решта законів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України : за станом на 8 жовт. 2010 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Центр учбової літератури, ВМГО «Український молодіжний правничий союз», 2010. – 80 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва» №404 від 03.04.1996 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело: сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/404-96-p>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Програму розвитку малого підприємництва в Україні на 1997–1998 роки» № 86 від 29.01.97 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело: сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/86-97-p>.
4. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, Е.М., Кужель О. В., Лібанова та ін. – К., Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва» 21 травня 2009 року № 510 : за станом на 10.12.2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело: сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/510-2009-p>.
6. Податковий кодекс України : за станом на 13 серп. 2015 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело: сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні : національна доповідь / [К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін та ін.]. – К., Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.

діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва» 21 травня 2009 року № 510 : за станом на 10.12.2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело: сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/510-2009-p>.

6. Податковий кодекс України : за станом на 13 серп. 2015 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело: сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні : національна доповідь / [К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін та ін.]. – К., Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.

8. Тимошик М. Видавнича справа в Україні на сучасному етапі: тенденції, проблеми : [текст лекції] / М.С. Тимошик. – К. : Ін-т журналістики, 2002. – 24 с.

9. Україна і Рада Європи [Електронний ресурс] / Сайт делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Європи. – Режим доступу : <http://www.municipal.gov.ua/27>. (12.01.2011). – Назва з екрану.

10. Закон України «Про видавничу справу» № 318/97-ВР від 05.06.97 : за станом на 04 черв. 2011 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. джерело: сайт ВР України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/318/97-vr/ed20120101>.

11. Історія видавничої справи [Електронний ресурс] / Державний комітет телебачення та радіомовлення : [сайт] – Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=34096&cat_id=34095. (28.03.2014). – Назва екрану.

12. Рішення колегії Держкомтелерадіо «Про підсумки роботи Державного комітету телебачення і радіомовлення України у 2014 році та основні завдання на 2015 рік» від 27.01.2015 № 1/1 [Електронний ресурс] / Кабмін України. – Офіц. джерело : сайт ВР України. – Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=118295&cat_id=118294.

13. Наливайко О. Інформаційний простір України не має цілісної системи регулювання [Електронний ресурс] / «Телекритика»: [сайт]. – Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/pravo/2014-09-10/97955> (10.09.2014). – Назва з екрану.

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy : za stanom na 8 zhovt. 2010 r. Verkhovna Rada Ukrainy. – Ofits. vyd. – K.: Tsentr uchbovoi literatury, VMHO «Ukrainskyi molodizhnyi pravnychi soiuz», 2010. – 80 s.
2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro Kontseptsiu derzhavnoi polityky rozvytku maloho pidpriemnytstva» № 404 vid 03.04.1996. Verkhovna Rada Ukrainy. – Ofits. dzherelo: sait VR Ukrainy. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/404-96-p>.
3. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro Prohramu rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini na 1997–1998 roky» № 86 vid 29.01.97. Verkhovna Rada Ukrainy. – Ofits. dzherelo: sait VR Ukrainy. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/86-97-p>.
4. Pro stan ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini: Natsionalna dopovid / K.O. Vashchenko, Z.S. Varnalii, V.Ie. Vorotin, V.M. Heiets, E.M., Kuzhel O. V., Libanova ta in. – K., Derzhkompідприємство, 2008. – 226 s.
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku reiestratsii orhanizatsii, diialnist yakykh spriamovana na zadovolennia potreb subiektiv maloho ta serednoho pidpriemnytstva» 21 travnia 2009 roku № 510 : za stanom na 10.12.2012 r. Verkhovna Rada Ukrainy. – Ofits. dzherelo: sait VR Ukrainy. – Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/510-2009-p>.
6. Podatkovyi kodeks Ukrainy : za stanom na 13 serp. 2015 r. [Elektronnyi resurs] / Verkhovna Rada Ukrainy. – Ofits. dzherelo: sait VR Ukrainy. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Pro stan ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini : natsionalna dopovid / [K.O. Vashchenko, Z.S. Varnalii, V.Ie. Vorotin ta in.]. K., Derzhkompідприємство, 2008. – 226 s.
8. Tymoshyk, M. (2002). Vydavnycha sprava v Ukraini na suchasnomu etapi: tendentsii, problemy : [tekst leksi]. K. : In-t zhurnalistyky. – 24 s.
9. Ukraina i Rada Yevropy. Sait Delehatsii Ukrainy v Konhresi mistsevykh i rehionalnykh vlad Yevropy. – Available at: <http://www.municipal.gov.ua/27> (12.01.2011).
10. Zakon Ukrainy «Pro vydavnychu spravu» № 318/97-VR vid 05.06.97 : za stanom na 04 cherv. 2011 r. Verkhovna Rada Ukrainy. – Ofits. dzherelo: sait VR Ukrainy. – Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/318/97-vr/ed20120101>.
11. Istoriiia vydavnychoi spravy. Derzhavnyi komitetu telebachennia ta radiomovlennia : [sait] – Available at: http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=34096&cat_id=34095 (28.03.2014).
12. Rishennia kolehii Derzhkomteleraudio «Pro pidsumky roboty Derzhavnogo komitetu telebachennia i radiomovlennia Ukrainy u 2014 rotsi ta osnovni zavdannia na 2015 rik» vid 27.01.2015 № 1/1. Kabmin Ukrainy. – Ofits. dzherelo : sait VR Ukrainy. – Available at: http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=118295&cat_id=118294.
13. Nalyvaiko, O. (2014). Informatsiinyi prostir Ukraini ne maie tsilisnoi systemy rehuliuвання. «Telekrytyka»: [sait]. – Available at: <http://www.telekritika.ua/pravo/2014-09-10/97955> (10.09.2014).

BIBLIOTEKA NARODOWA

al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel. +48 22 608 29 99 (centrala)

Warszawa, 18.07.2014

BIBLIOTEKA NARODOWA
Zakład Czasopism
Pracownia Narodowy Ośrodek ISSN
al. Niepodległości 213
02-086 Warszawa

Fundacja Innowacja
ul. Sandomierska 23 lok. 10
02-567 Warszawa

Uprzejmie informujemy, że wydawany przez Państwa tytuł:

Nauki Społeczno-Humanistyczne

zarejestrowano w międzynarodowym systemie informacji o wydawnictwach ciągłych i oznaczono symbolem: **ISSN 2391-4165**

Zgodnie z postanowieniami normy PN-ISO 3297 „Międzynarodowy znormalizowany numer wydawnictw ciągłych (ISSN)” – nadany numer należy umieszczać na ekranie tytułowym.

Nadany ISSN jest ściśle związany z wymienionym wyżej tytułem, dlatego o wszelkich zmianach nazwy tytułu, wydawcy lub instytucji patronującej, zmianie adresu internetowego, jak również o zamknięciu lub zawieszeniu tytułu, prosimy nas niezwłocznie powiadamiać.

BIBLIOTEKA NARODOWA
Zakład Czasopism
Pracownia Narodowy Ośrodek ISSN
al. Niepodległości 213
02-086 Warszawa
tel. 22 608 24 07
e-mail: bnissn@bn.org.pl